

ПРЕДГОВОР

Статистическият годишник съдържа значителна по обем отчетна информация за движението и състоянието на пенсиите, отпускани по Част първа на Кодекса за социално осигуряване (ДВ, бр.67/2003 г.) през 2022 г., а за редица показатели и за периода 2014 – 2022 г., което дава възможност да се правят сравнителни анализи и изводи за промените, които са настъпили през последните години.

През 2022 г. бяха извършени следните промени в нормативната база, свързани с пенсиите, изплащани от държавно обществено осигуряване през годината:

1. Месечната добавка по чл.9 от Закона за политическа и гражданска реабилитация на репресираните лица /ЗПГРРЛ/ се определя в процент от средната пенсия за осигурителен стаж и възраст за предходната календарна година и се преизчислява ежегодно от 1 януари. В тази връзка със заповед № 1016-40-73 от 26.01.2022 г. управителят на НОИ определи средна пенсия за осигурителен стаж и възраст за 2021 г. в размер на 518,41 лв. Средният брой на тези добавки през 2022 г. е 6 820, а средният месечен размер – 112,18 лв.

2. Минималният размер на пенсията за осигурителен стаж и възраст по чл. 68, ал. 1-2 от КСО се увеличи с 26,2% от 370,00 лв. на 467,00 лв. от 1 юли 2022 г. Увеличиха се и всички минимални размери на пенсиите за трудова дейност, свързани с минималния размер на пенсията за осигурителен стаж и възраст по чл. 68, ал. 1-2 от КСО.

3. Максималният размер на получаваните една или повече пенсии, без добавките към тях, се увеличи от 1 500,00 лв. на 2 000,00 лв. от 01.07.2022 г., а от 1 октомври на 3 400,00 лв.

4. С § 11 от Закона за изменение на Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване за 2022 г. (обн. ДВ, бр. 51 от 2022 г.) в ПЗР на КСО се създава §7ж, съгласно който:

През 2022 г. пенсиите не се осъвременяват по реда на чл.100 от КСО (§7ж, ал.1 от ПЗР на КСО).

Размерът, определен по реда на КСО към 30.06.2022 г., на пенсиите, свързани с трудова дейност, отпуснати с начална дата до 31.12.2021 г., се увеличава от 1 юли 2022 г. с 10 на сто. След увеличението, в размера на пенсията се включват: (1) сумата от 60 лв., изплащана в периода 1.01.2022 г. - 30.06.2022 г. на основание ПМС № 479 от 30.12.2021 г. и (2) индивидуалната компенсаторна сума, представляваща разликата между дохода от декември 2021 г. и дохода през януари 2022 г., ако има такава (§7ж, ал.2 от ПЗР на КСО).

В размера на пенсиите, свързани с трудова дейност, отпуснати с начална дата от 1.01.2022 г. до 30.06.2022 г. вкл., от 1 юли 2022 г. се включва сумата от 60 лв. (§7ж, ал.4 от ПЗР на КСО).

При отпускане на пенсия, свързана с трудова дейност, с начална дата след 30.06.2022 г., след изчисляването на размера ѝ по КСО се включва сума в размер на 60 лв. (§7ж, ал.18 от ПЗР на КСО).

5. В преходните и заключителните разпоредби на Кодекса за социално осигуряване (ПЗР на КСО) е създадена нова разпоредба, с която е регламентирано преизчисляването на пенсиите за трудова дейност от 1 октомври 2022 г.

§ 7з. (1) Пенсии за трудова дейност, отпуснати с начална дата до 31 декември 2021 г. включително, се преизчисляват от 1 октомври 2022 г. при съответното прилагане на чл. 70, 75 и 79, като:

1. средномесечният осигурителен доход за страната, с който е отпусната пенсията, се умножи с индивидуалния коефициент на лицето към 30 септември 2022 г. и с продължителността на осигурителния стаж на лицето, зачетен към 30 септември 2022 г., умножен със съответния процент за годините и месеците осигурителен стаж, който е определен съобразно действащото законодателство към датата на отпускане на пенсията. За пенсиите, отпуснати с начална дата до 31 декември 2007 г. включително, се взема предвид средномесечният осигурителен доход за страната за 2007 г. - 398,17 лв. За пенсиите за инвалидност поради трудова злополука и професионална болест се вземат предвид коефициентите по чл. 79, определени в действащото законодателство към датата на отпускане на пенсията.

2. определеният по реда на т. 1 размер на пенсията се увеличава за всяка календарна година, следваща годината на отпускане на пенсията, с процент, който е равен на по-високия от процента на нарастване на осигурителния доход или процента на нарастване на индекса на потребителските цени през предходната календарна година. За пенсиите, отпуснати с начална дата до 31 декември 2007 г. включително, размерът се увеличава с процентите по изречение първо за всяка календарна година след тази дата.

(2) Когато преизчисленият по ал. 1 размер на пенсията и размерът и към 30 септември 2022 г. не са равни, пенсията се определя в по-високия размер.

6. С ПМС № 147 от 1.07.2022 г. от 1 юли 2022 г. се увеличи размерът на социалната пенсия за старост от 170,00 лв. на 247,00 лв. (увеличение с 45,3 на сто). Със същия процент се увеличиха и размерите на всички обвързани с него пенсии, несвързани с трудова дейност, както и размерите на добавките за чужда помощ и на добавките за ветераните от войните.

- ❖ добавката за чужда помощ се увеличи от 127,50 лв. на 185,25 лв.;

- ❖ добавката към пенсиите на участниците и пострадалите във войните по чл. 5 Закона за ветераните от войните на Република България се увеличи от 170,00 лв. на 247,00 лв.;

- ❖ добавката по Указ № 1611 (добавка към пенсията на инвалидите от войните) се увеличи от 85,00 лв. на 123,50 лв.

7. От 01.04.2022 г. лицата с право на социална пенсия за инвалидност се разпределят в три категории, при следните проценти от социалната пенсия за старост:

- ❖ за лицата с трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане 100 на сто с определена чужда помощ – 160 на сто – от 1 април 2022 г. - 272,00 лв.;

- ❖ за лицата с трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане от 91 на сто до 100 на сто – 140 на сто – от 1 април 2022 г. - 238,00 лв.;

- ❖ за лицата с трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане от 71 на сто до 90 на сто – 130 на сто – от 1 април 2022 г. - 221,00 лв.

Новите размери на социалната пенсия за инвалидност се отнасят както за отпуснатите пенсии с начална дата след 31.03.2022 г., така и за тези, които са отпуснати преди 01.04.2022 г.

8. През месец декември 2021 г., по силата на две постановления, а именно ПМС № 474 и ПМС № 479 от 2021 г., по бюджета на ДОО бяха получени трансфери от централния бюджет на обща стойност 850 000,0 хил. лв. за изплащане на допълнителни суми към пенсиите през 2022 г. По силата на постановленията, сумите бяха прехвърлени в сметка за чужди средства на НОИ.

Общата сума от 850 000,0 хил. лв. е отразена като разход за пенсии по бюджета за 2021 г.

9. На основание § 1 от преходните и заключителни разпоредби на Закона за прилагане на разпоредби на Закона за държавния бюджет на Република България за 2021 г., Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване за 2021 г. и Закона за бюджета на Националната здравноосигурителна каса за 2021 г. и § 7 от преходните и заключителни разпоредби на Закона за бюджета на ДОО за 2022 г., по бюджета на ДОО е получен трансфер от централния бюджет на обща стойност 102 000,0 хил. лв. Средствата са за изплащане на суми за периода от януари до юни 2022 г. в размер на разликата между дохода от пенсии преди 25 декември 2021 г. и дохода от пенсии след 25 декември 2021 г. Изразходваните средства са в размер на 101 854,2 хил. лв.

10. С постановление № 43 от 1 април 2022 г. се одобри допълнителен трансфер в размер на 142 888,8 хил. лв. по бюджета на държавното обществено осигуряване за 2022 г. за еднократно изплащане на допълнителна сума в размер на 70 лв. на всеки пенсионер през м. април 2022 г. Допълнителната сума се изплаща на пенсионерите независимо от размера на получаваната пенсия. Изразходваните средства са в размер на 143 465,4 хил. лв.

11. С постановление № 367 от 16 ноември 2022 г. се одобрява допълнителен трансфер в размер на 142 380,0 хил. лв. по бюджета на държавното обществено осигуряване за 2022 г. за еднократно изплащане на допълнителна сума в размер на 70 лв. на всеки пенсионер през м. декември 2022 г. Допълнителната сума се изплаща на пенсионерите независимо от размера на получаваната пенсия. Изразходваните средства са в размер на 140 290,9 хил. лв.

В раздел първи на статистическия годишник са представени обобщени показатели, характеризиращи пенсиите в държавното обществено осигуряване и основни икономически, демографски и социални показатели за периода 2018 – 2022 г.

В следващите раздели е представена информация за:

- броя на пенсиите и пенсионерите общо и по видове пенсии;
- броя на пенсионерите по възрастови групи, видове пенсии и пол;
- средния индивидуален коефициент по видове пенсии и пол, разпределение на пенсионерите по групи и размери на индивидуалния коефициент;
- броя на пенсиите и пенсионерите, разпределени по групи месечни размери на пенсиите;
- разходите за пенсии;
- средните месечни размери на пенсиите, среден осигурителен стаж и средни възрасти на пенсионерите;
- добавките към пенсиите;
- пенсиите по ТП на НОИ.

В самостоятелни раздели е систематизирана и информацията, характеризираща пенсионерите и пенсиите от Учителския пенсионен фонд и информация за броя на пенсиите, изплащани по Европейски регламенти и международни договори и споразумения.